

Za umetnino

Avtorica besedil: Nataša Braunsberger, Narodna galerija. Oblikovanje: Ivan Mitrevski.

1. Hramba umetnin

15 1 9 15 1 3 umetnin je ena glavnih nalog Narodne galerije. Vsa umetniška dela so označena z inventarno številko in popisana v inventarni knjigi. Ko niso na ogled, so skrbno pospravljena v podzemnih prostorih. Takšno skladišče imenujemo depó. Da predmetov ne bi poškodovali, jih hranimo in razstavljamo v njim primernih razmerah. Različni materiali potrebujejo nižjo ali višjo temperaturo, več ali manj vlage. Njihovo okolje se ne sme preveč in prehitro spreminjati. Za primerno stanje umetnin skrbijo konservatorji-restavratorji.

Slikarski depó. Arhiv Narodne galerije.

2. Površinska umazanija

Na površini slik se neizogibno nalaga umazanija, na primer prah, saje, živalski iztrebki ... Konservatorji-restavratorji nečistoče največkrat odstranjujejo z vatirano palčko, ki jo pomočijo v posebej pripravljene raztopine. Na splošno pa danes velja, da v umetniška dela čim manj posegamo. 10 1 13 4 9, plast, ki se čez leta nalaga in daje starinski videz umetninam, namreč lahko dojemamo kot del njihovega staranja in ne kot nadlogo, ki jo je treba odstraniti.

Ivan Franko, *Kitajski motiv*, 1873 (pred in po čiščenju). Narodna galerija.

3. (Ne)zaželen premaz

Slikarski lak je premaz, sestavljen iz smole in topila. Nanos laka poveča ločljivost podobe, barve postanejo bolj živahne, delno pa tudi zaščiti površino pred vplivi okolja. S staranjem lak porumeni in potemni, pa tudi popoka. Takšen lak se lepo vidi pod 6 13 1 15 4 9 6 9 osvetlitvijo.

Debelejša in starejša kot je plast, slabše se vidi podoba pod njo. Konservatorji-restavratorji se sproti odločajo, ali bodo ob čiščenju umetnin prvotni lak popolnoma odstranili ali ne. Pri sliki Janeza Šubica *Podoba matere* so izvorni lak zgolj stanjšali, saj je bil še v dobrem stanju. Čezenj so nanесли tanko plast novega laka.

Janez Šubic, *Podoba matere*, (pred 1880), (UV svetloba pred in po postopku). Narodna galerija.

4. Očem skrite skrivnosti

Včasih so slikarji že poslikana platna iz različnih vzrokov preslikali. S prostim očesom navadno ne moremo uzreti prekritega motiva, zato si pomagamo z rentgensko radiografijo. Na sliki Jožefa Petkovška *Doma* pod zadnjo barvno plastjo na desnem oknu opazimo rožo v loncu, v krilu slikarjeve sestre vidimo klop. Slikar se je najprej upodobil z dvignjeno desnico, za njim je stala še ena oseba. Turobno razpoloženje pa se v obeh primerih ni spremenilo. Odtujenost med slikarjem in njegovimi družinskimi člani je v črtici *Petkovškov* 9 1 16 opisal Ivan Cankar.

Jožef Petkovšek, *Doma*, 1889, (izrez), (vidna svetloba in RTG). Narodna galerija.

5. Ko slike potujejo

Ko slika potuje, jo je potrebno primerno opremiti. Najprej pripravimo zapisnik, v katerega zabeležimo njeno stanje. Nato jo zavijemo v posebno tkanino in zaščitimo vogale okrasnega okvirja. Sliko vstavimo v zaboj, v notranjosti obložen s posebno izolacijsko peno. Z umetninami vedno rokujemo v rokavicah. Za nastanek vseh preteklih poškodb ne moremo poznati vz-

roka, veliko pa jih je nastalo prav pri premikih. Najbrž je tako nastala tudi ravna črta na sredini *Kofetarice*, lepo vidna pod

4				1		2	3		9
---	--	--	--	---	--	---	---	--	---

 svetlobo. Sklepamo, da je slika nekoč potovala in ker je bila prevelika za kovček, so jo kar po domače prepognili.

6. Popravki s čopičem

	3	13			1
--	---	----	--	--	---

 je izraz za postopek, pri katerem dopolnimo manjkajoče izvirne barvne plasti. Osvetlitev z ultravijolično svetlobo nam na desni strani slike *Zamorka* odkrije staro dopolnitev barvne plasti v obliki temne lise, ki je s prostim očesom ne vidimo. Še eno zanimivost, dvojni podpis, pa je razkrila fotografska povečava. Najprej se je slikar v še svežo barvo s konico ročaja čopiča podpisal in dodal letnico ter kraj nastanka slike. Kasneje se je čez še enkrat podpisal, pri tem pa zakril letnico, ki so jo konservatorji-restavratorji ponovno odkrili.

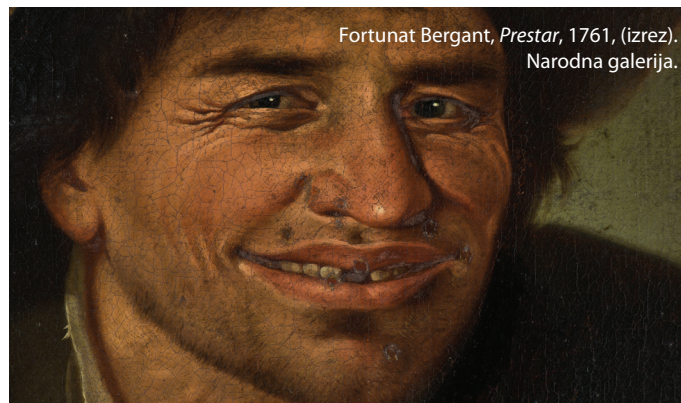

7. Izgubljeno in najdeno

Nedavno je Narodna galerija pridobila sliki *Prestar* in *Ptičar*, ki sta veljali za pogrešani. Najprej so konservatorji-restavratorji obe deli temeljito pregledali. Med optične preiskave spada tudi makro fotografija, pri kateri detajl slike fotografiramo s posebno občutljivimi objektivmi, ki zabeležijo najmanjše podrobnosti. Če za izbrani košček umetnine uporabimo zelo veliko povečavo, se približamo celo ločljivosti manjšega

	4	5		9	12	5		10	1
--	---	---	--	---	----	---	--	----	---

. Luknjice okoli *Prestarjevih* ust so bile pred preiskavami videti, kot bi slikar naslikal bradavice. Natančen pregled pa je razkril, da je bila slika najbrž poškodovana s strelom iz pištole šibrovke.

8. Skrivni rovi

V kiparskem delu zbirke prevladujejo občutljivi leseni srednjeveški kipi. Večina jih je bila nekoč del

9	6	13	1			3	15
---	---	----	---	--	--	---	----

. Ker so v preteklosti z njimi neprimerno ravnali, je večina poškodovanih. Najpogostejši vzrok poškodb je nihanje relativne zračne vlage. Pri previsoki vlažnosti les nabreka, pri prenizki pa se ob sušenju krči in razpoka. Tako so kipom pogosto odpadli udi in različni predmeti. Na površini včasih opazimo luknjice, ki so jih izdolbli insekti. Če bi se iz njih usipali sveži kupčki črvine, bi to pomenilo, da so insekti še prisotni. V takem primeru se s škodljivci najpogostejše spopademo z uporabo plinov.

Viri:

- Lidija Tavčar: *Nevidne strani vidne umetnosti*, Narodna galerija, Ljubljana 1991.
- *Priročnik za nego predmetov kulturne dediščine* (ur.: Ana Motnikar), Slovenski etnografski muzej, Skupnost muzejev Slovenije, Ljubljana 2010.
- Tamara Trček Pečak: *Zbirka Ajkec odkriva skrivnosti* (Seznamimo se s sliko na platnu, iz življenja slik, Pajkce Ajkec pri restavratorjih), Debora, Ljubljana 2000.

KONČNO GESLO:

Vse sem hotela videti na svetu in

10	9	G	6	3	2	1	13	4
----	---	---	---	---	---	---	----	---

16	1
----	---

15	12	1	5	9
----	----	---	---	---

16	1	15	3	12	9
----	---	----	---	----	---

, vedno me je gnalo naprej.

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, Kersnikova 2, 1000 Ljubljana
»Za MEGA kviz«

